

Visszatérve Szolovjov példázatához, Miłosz nagy intellektuális erőt látott az oroszokban, de taszította a civilizációt nem teremtő belenyugvás. Látta, hogyan kezdődött a hadizsákmányként szerzett területek szovjet kolonizálása, olyan tapasztalatokat szerzett erről, amelyek a legnagyobb válság idején sem engedtek átlépni bizonyos határokat, így nem került át olyan területre, ahonnan már nincs visszatérés. Az egyik ilyen emlékét *A baltiak* című esszéjében idézi fel. Leír egy ukrain pályaudvart: „A falakat kimondhatatlanul ronda portrék és transzparensok borították. Az irhabundás, egyenruhás, usankás és gyapjúkendős tömeg résmentesen megtöltötte a pályaudvart, s buzgón dagasztotta a kövezetet borító vastag sárréteget. A márványlépcsőkön nyomorult alakok aludtak; bár tél volt, a rongyok közül meztelen lábak nyúltak ki. Fölöttük, a hangszórókból, jelszavak bömböltek.” Ebben a tömegben pillant meg egy lengyel parasztszaladót: „Ahogyan az apa kitöltötte a teát, majd óvatosan, kedvesen a fiának nyújtotta, a meleg, féltő szavak, amelyeket nem hallottam, csak leolvasni véltem az ajkukról; elkülönülésük, a tömegben is megőrzött privát szférájuk – ez rázott meg engem. Egy másodpercre megértettem valamit, ami aztán ismét a tudatalattimba hullott vissza.”⁹

ROBERT KUSMIROWSKI

⁹ Czesław MIŁOSZ, *A rabul ejtett értelem*, Budapest, 2011. 351–352.